

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף קליטת תלמידים עולים

יום שפת האם הבינלאומי ותלמידים עולים

לישראל מגיעים מידי שנה תלמידים עולים מעשרות מדינות שונות, כל אחד מהם דובר את שפת אמו ולומד את השפה העברית כשפה שניה בבתי הספר בארץ.

שפת אם היא "השפה הראשונה שילד לומד לדבר בה, השפה שילד רוכש באופן טבעי בילדותו מתוך מגע עם סביבתו (בעיקר ההורים) שפתו המקורית של האדם" (מתוך מילון רב מילים).

שפה שניה היא שפה נוספת על שפת אם, הנלמדת בתוך סביבה טבעית שבה היא מדוברת. **יום שפת האם הבינלאומי** מצוין מדי שנה ב-21 בפברואר לקידום ההכרה בשפות ותרבויות. יום זה, הוכרז לראשונה על ידי אונסקו ב-17 בנובמבר 2009 והוכר רשמית על ידי העצרת הכללית של האו"ם.

כיום, ידועות בעולם כ-6000 שפות מדוברות המוגדרות כשפת אם. לאור בולטותן של שפות מסוימות בעידן הגלובליזציה, רבות משפות האם עלולות להיעלם תוך זמן קצר. יום שפת האם הבין-לאומי הוא חלק מהמאמצים שעושה הקהילה הבין-לאומית, לשמר את מעמדן של שפות האם, להגן עליהן ולטפח אותן.

שמירה על שפות האם של התלמידים העולים תאפשר ביטוי למיגון התרבויות בחברה הישראלית. בנוסף, ידיעת שפות שונות בעולם הגלובאלי מהווה משאב חשוב העשוי לתרום בצבא ובעולם העבודה, בתפקידים רבים ומגוונים.

מחקרים מצביעים על השפעת הידע האורייני בשפת האם כבסיס לרכישת שפה שניה ועל חשיבותו להמשך ההתפתחות הקוגניטיבית בקרב ילדים מהגרים. במקרים רבים ידיעת שפת האם מאפשרת את הקשר הבין דורי ומשמרת את הסמכות ההורית גם בסביבה החדשה.

מעבר למטרה העולמית של מודעות לשימורן של שפות שהולכות ונעלמות, נושא קליטת התלמידים העולים מציב בפנינו מטרות נוספות:

- מתן לגיטימציה לשפות המוצא של תלמידים עולים
 - שילוב של שפות המוצא במרחב הלימודי
 - יצירת גשר תרבותי לפיתוח סובלנות בקהילה הבית ספרית
- מקומה של השפה העברית איתן, ישנם תלמידים ששפת אימם אינה עברית המתביישים בשפת המוצא. ניתן לחזק את הקשר לשפה ולתרבות המוצא באמצעות פעילות לימודית המדגישה את הרווחים בידיעת שפות נוספות הן ליחיד והן לחברה בכללותה. ראוי לציין שאין סתירה בין רכישת השפה העברית והשימוש בה לבין חשיבות שימור שפות אם.

להלן הצעות לפעילות לימודית בשפות אם בכיתה/בבית הספר:

- ✓ ביום שפת האם הבינלאומי להזמין מרצה/הופעה להורים או להורים וילדיהם, בשפת ארץ המוצא
- ✓ הצגת חומרים כתובים ועיון בהם, ניתן לאפשר לתלמידים עולים להסביר ולתרגם
- ✓ האזנה לשירים, תלמידים עולים יציגו את היוצרים והיצירות וינחו את ההאזנה
- ✓ הקראה קולית של תלמיד או הורה עולים, בשפת ארץ המוצא
- ✓ צפייה במצגת/סרטון על שפת האם ותרבות ארץ המוצא
- ✓ פעילויות בספרייה על ספרות מארץ המוצא
- ✓ תערוכה המציגה את מגוון שפות האם בבית הספר
- ✓ שילוב הנושא באתר: הצגת חומרים בשפות שונות, קטעי קריאה בשפות שונות

אנו ממליצים במהלך השנה להפנות תלמידים עולים לקריאה של חומר לימודי נוסף בשפת האם לצד הלמידה בשפה העברית. במקרים מתאימים ניתן לאפשר הגשת עבודה כתובה בשפת האם.

